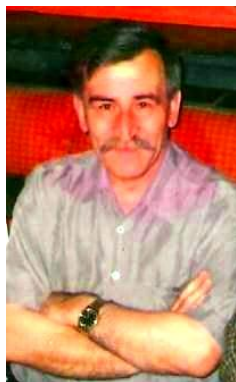

СТВАРАЛАЧКИ ОПУС ГЛИГОРА МУМИНОВИЋА

Глигор Муминовић је рођен 5. марта 1948. године

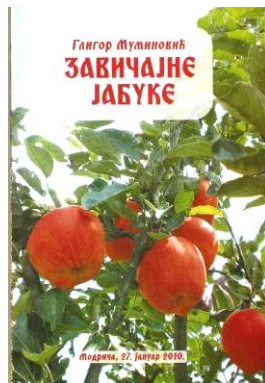
у селу Крушеву, испод планине Вучево, на ушћу ријеке Пиве у Дрину. Основну школу је учио у Црквичком Пољу на Пивској планини испод Дурмитора, гимназију у Фочи, српски језик и књижевност је студирао у Београду, а младе језику и књижевности учио у Градачцу од 1972. до 1992. године када због ратних дејстава прелази на подручје општине

Модрича гдје учествује у одбрани Републике Српске и наставља своју просвјетну и културну дјелатност.

Писао је сценарије за цијели низ друштвених и културних манифестација, објављивао пјесме, есеје, бесједе, рецензије, приказе књижевних дјела и кратке приче, уређивао листове и часописе

„Радост“ (у Градачцу), „Савовање“, „Саборац“ и „Видовдански годишњак“ (у Модричи). Цјелокупно стваралаштво могло би се подијелити на поезију, прозу, драму, есејистику, публицистику и методичку наставе српског језика и књижевности.

Поезија је распоређена у двије збирке пјесама – *Завичајне јабуке* и

Бедовина. Завичајне јабуке су збирка лирских пјесама у којој се сликом и музиком ријечи користећи поједине топониме и личности као мотив (првенствено са подручја Модриче и из Пиве) покушавају открити трајне истине о једном народу – његовој историји, култури, традицији, вјери и обичајима – о његовом карактеру и души.

Ту завичајне слике и топоними израстају у симболе једног народа и његове душе – њених стрепњи, нада, чежњи и снова. Појединац постаје дио колектива по поријеклу, менталитету и мјесту рођења и живљења и глас тог колектива у простору и времену. Збирка је разноврсна по мотивима, лирским облицима, стиховима и ритмовима, али је тематски, идејно и по лирском тону јединствена. Основна порука је да је човјек обиљежен својим поријеклом и средином у којој је рођен и у којој живи и да тај крст носи кроз све животне буре, некад као животну радост, некад као тешку коб, али увијек на понос себи и свом роду.

Бедовина су пјесме које су једним дијелом дубоко укоријењене у Пиви и Пивљанима – њиховом менталитету и карактеру, а другим дијелом у самом аутору – његовом доживљају човјека и његове судбине, стваралаштва и његовог смисла. Испод урођене чврстине, оштрине, пркоса и поноса открива се свијет

топле сањалачке душе која чезне за слободом, висином и ширином – за крилима. Свака пјесма настоји сачувати исконске вриједности по којима је лирика лирика – слику, емоцију, музику и снажну поруку. Њима су Пива и Пивљани, сами по себи чиста епска поезија, ушли у свијет и лирске поезије исто толико разноврстан и богат као и у епици. У тим плаништацима изложеним тешким искушењима сурове природе сачувана је дубоко људска топлина и осјећајност која није лако видљива, али која заискри и затрепери увијек када то треба, која се радује љепоти и људској срећи, дјетиње безазлено се смије над властитим манама и слабостима, тугује и болује над нељудскости и пролазности...

Проза је садржана у два романа – *Сијачи и сјемена* и *Божичје давање*. **Сијачи и сјемена** су роман о узроцима, методама, тактици и посљедицама рата, слика човјека у рату кроз различита времена, о динамици историјског развоја људске природе и карактера, о причи и причању настао из пишчева животног искуства и народног памћења и предања. То је покушај да се дође до онога у човјеку што вјечно траје, што не мијењају ни простор ни вријеме, да се учи из историјског искуства, да се тим искуством тумачи садашњост и наслућује будућност, да се у човјеку граде мостови између прошлости, садашњости и

будућности, да се тражи узроци зла у човјеку и да се зло и похлепа лијече људскошћу, причом и причањем. На путу од Загорја, преко Сињајевине, Дурмитора, Вучева и Требаве у 33 приче (по једна за сваку годину Хрстова овоземаљског бивствовања) срећемо у магли, по киши, вјетру и сунцу: Нову, Чуру, Милана, Мирка, Симеуна, Милоша, Ђорђа, Глигора и Бориса. Портрети сликани разним техникама, неки блиски и јасни, неки историјски и митски далеки јављају се пред оком у временима ратова, мира и чуда свако да остави свој траг и каже своју мисао.

Божије давање је прича о ономе шта је човјек по наслеђу и рођењу и ономе чиме га природна и друштвена средина обликује, о ономе шта је у њему божије а шта људско давање. Све у роману се збива у сусрету различитих етика, култура, традиција, менталитета, карактера и поднебља и у покушају њиховог разумијевања, мирења и једињења, али покушај да се од двоје направи једно узалудан је – двоје

остаје двоје и тако смо само богатији. Оба романа су покушаји да се међусобно помире књижевнотеоријски оквири кратке приче и романа, наративног и дескриптивног, дијалошког и монолошког, лирског, епског и драмског, да се покаже и докаже како је подјеле на књижевне врсте,

облике и форме само условна јер књижевност у потрази за животним истинама користи све облике и сва средства. Свака прича у оба романа је заокружена литерарна цјелина која може самостално егзистирати, а истовремено је функционални дио широке књижевне структуре у којој добија поред оног основног и неко шире и допунско значење.

Драма је трећи књижевни род у коме је Муминовић истраживао своје стваралачке могућности. У драми **Туђина** је дат тих али дубок сукоб у оквиру једне породице, сукоб чија се драматика не темељи на спољним манифестацијама него на супростављености етичких норми, на отуђењу човјека не само од других него првенствено од себе сама, од онога по чему је човјек и по чему једино може остати човјеком без обзира на образовни ниво, економску моћ, друштвени и политички статус, без обзира на друштвене формације које историја мијења и амбијент који природа обликује. То је морална драма у којој се граде људски карактери. У ведром и спонтаном дијалогу који искри хумором, иронијом и сатиром се преиспитују односи према материјалном и духовном, према природи, друштву, човјеку, вјери, љубави, искрености, части, поштењу – смислу човјековог живљења и постојања.

Есејистика – огледи, прикази и есеји су сакупљени и обједињени у књизи **Из историје књижевности**. То су покушаји да се систематично, сажето и прегледно помогне ученицима, студентима и њиховим наставницима у разумијевању и анализи цјелокупног књижевног дјела појединих писаца у контексту књижевне историје или њихових појединачних дјела или само неког структуралног елемента књижевног дјела. То су узорци како се пишу

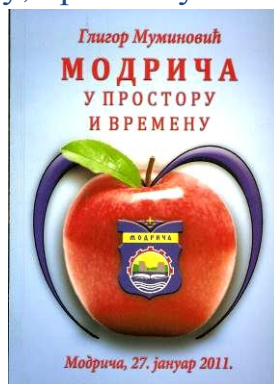

књижевне анализе, реферати, осврти, есеји, студије, истраживања, семинарски радови... Поред текстова из историје и теорије књижевности у књизи су уврштени и есеји везани за националну историју, културу и традицију писани пригодно поводом годишњица значајних догађаја и личности, а

држани као пригодне бесједе или објављивани у часописима *Звоно православља*, часопис Епархије зворничко-тузланске – Намјесништво брчанско, и *Српској вили*, часопис Српског културно-просвјетног друштва „Просвјета“ – Општински одбор Бијељина. **Публицистички текстови** су расути по часописима које је уређивао *Савовање*, *Саборац* и *Видовдански*

годишњак и обично имају пригодан карактер да укажу на значај појединих догађаја и личности са историјског и културног аспекта. Најзначајнији публицистички текст *Модрича у простору и времену* је објављен у облику посебне књиге. То је сажет географски приказ општине Модрича и слика хронолошког тока историјских догађаја на овоме простору, кратак путоказ и путопис кроз простор и вријеме, прошлост и садашњост. У географском прегледу дат је рељеф, хидрографија, клима, флора, фауна, привреда, саобраћај и развој друштвених дјелатности (религије, просвјете, здравства, културе, информисања и спорта). Историјски дио прати хронолошки ток збивања на овоме простору од праисторије, римског доба и средњег вијека, преко времена Османлија и Аустроугарске монархије, Првог и Другог свјетског рата до Отаџбинског рата и стварања Републике Српске. Поред објективних географских и историјских чињеница текст прате и лирски записи и фотографије чиме се овај простор јаче веже за срце читаоца.

Методика наставе српског језика и књижевности је била предмет пишчевог скоро свакодневног интересовања – како унаприједити наставу језика и књижевности, како омогућити ученицима да што лакше савладају програмске садржаје

и како помоћи колегама да што uspješnije izvršavaju svoje zadatke. Tako su nastale knjige: *Srpski jezik – priručnik za učenike i nastavnike*, *Srpski jezik – zbirka zadataka*, *Srpski jezik – pripremaње nastave* и *Kultura izražavaња – uzorci и vježbe*.

Srpski jezik – priručnik za učenike и nastavnike је подсјетник за оне који уче српски језик, теорију књижевности, сценску умјетност и културу изражавања и оне који им помажу у томе. Садржаји су дати сажето, прегледно и систематично с намјером да

посебно послуже при припремама за завршне, матурске и пријемне испите и да буду приручни информатор и извор основних темељних знања без којих је незамислива усмена и писана комуникација књижевним језиком и свима онима који желе или имају обавезу користити књижевнојезичку норму. Приручник је урађен тако да пружа лако

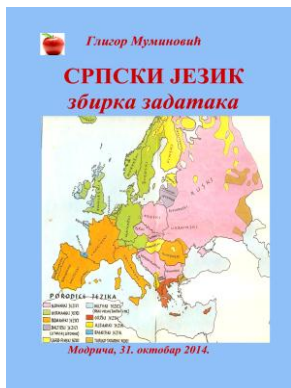
разумљиву информацију из књижевнојезичке норме, теорије књижевности, сценске умјетности и културе изражавања и да замијени основошколцима и средњошколцима све уџбенике и приручнике које су користили од првог до деветог разреда и да ту брзо и лако пронађу и подсјете се садржаја које су учили па заборавили, а неопходни су им за разумијевање сложенијих језичких и књижевних структура.

Српски језик – припремање наставе је приручник за наставнике српског језика који им даје цијели низ различитих могућности за обраду, вјежбање и систематизацију наставних садржаја из књижевности, језика, правописа, културе изражавања и сценске умјетности користећи различите облике, методе и средства учења и поучавања. У њему је обрађено преко сто наставних јединица по свим дидактичким и методичким нормама користећи класични облик припремања који се лако може трансформисати у савременије облике организације наставе. Час се води од мотивације ученика, преко истицања циља, анализе и синтезе до вјежбе и провјере. Посебна пажња је посвећена процесу анализе у коме се ученици уводе у саму суштину наставне јединице. Правилно формулисање образовних, функционалних и васпитних циљева наставне јединице и схватање њене суштине је основни услов квалитетне наставе. Зато приручник управо томе посвећује дужну пажњу јер ако сам наставник не схвати правилно тематскоидејну суштину текста, залудан је сав остали посао.

Српски језик – збирка задатака су задаци из српског језика (граматике и правописа) са рјешењима за ученике основних и средњих школа. Садржаји су

распоређени поступно и систематично од историје језика преко фонетике, морфологије и творбе ријечи до синтаксе и правописа дајући cjеловит увид у језичку структуру и оспособљавајући младе да се служе

књижевним језиком у говору и писању. Задаци су намијењени вјежбању, провјеравању знања, припремању за такмичења, завршне и пријемне испите. На преко 150 страница формата А-4 дат је цијели низ различитих типова задатака из свих подручја наставе граматике и правописа. Рјешења задатака дају cjеловит

систем основних знања из српског језика и на тај начин збирку задатака трансформишу у приручник у коме се дају темељна знања из српског језика, његове историје и књижевно-језичке норме који не служи само онима који су укључени у процес учења, већ и онима који желе отклонити одређене језичке недоумице и дилеме у циљу правилног sluжења књижевним језиком.

Култура изражавања – узорци и вјежбе је помоћ у писању не само основцима и њиховим наставницима већ свима који професионално или лично имају потребу за причањем, описивањем, извјештавањем, расправљањем или пословном комуникацијом. У књизи су дати примјери за све облике и типове изражавања, указано на основна правила прикупљања и селекције

садржаја, његовог идејног осмишљавања и компоновања и стилског и језичког обликовања водећи увијек рачуна да причање, описивање, извјештавање и расправљање никада не смију бити сами себи циљ (прича ради приче, опис ради описа, извјештај ради извјештаја, расправа ради расправе), већ да морају носити одређену мисао или емоцију, да морају имати свој смисао, поруку и функцију. Управо због тога је настао приручник – да се избјегне формализам и пука глагољивост, а укаже на суштину и смисао усменог или писаног изражавања.

Афоризам је начин мишљења и изражавања који сажима дубоке животне истине у једну сетенцу коју обоји хумором или благом иронијом. Њега срећемо у свим књижевним родовима у функцији откривања животних истина и слања порука времену и читаоцу, али се појављује и као посебна књижевна врста. Можда је најближе истини био онај који афоризам дефинисао фудбалским жаргоном као „дриблинг ума на малом простору.“ Глигор га је користио у прози, поезији и драми, а као посебну књижевну врсту у

зборнику *Кроз прстен јабука*. Његов афоризам одликује дубока и опора истина обојена хумором који често прераста у иронију и сарказам. То је сусрет са лицем и наличјем морала, са жељама и суровом стварношћу, са летовима и падовима, са оним што може и не може бити, са човјеком оваквим и човјеком онаквим, са властитим двојством... Мисао у афоризму је опора, тешка и горка, а хумор јој служи да се лакше поднесе и попије по оној Његошевој „*Чаша жучи иште чашу меда / смијешано најлакше се пије.*“

Комплетно ауторово стваралаштво има првенствено педагошку функцију и практичну вриједност. Настајало је из потребе да се докучи смисао живљења и стварања, истакну и од заборавачувају одређени етички и естетски принципи, да се истинске вриједности културе и традиције једног народа чувају и афирмишу и да се помогне младима да што лакше откривају љепоту и радост живљења и законитости и љепоту језичког израза и књижевног стваралаштва. Цијело дјело носи четири снажна печата – Пиве гдје је аутор рођен, Требаве, Посавине и Вучијака гдје живи и ради, младих које је предано учио и књижевности и српског језика који су му били путоказ и инспирација још од основношколских дана. Све је то једна надахнута велика прича о човјеку у простору и времену, смислу његовог постојања и трајања и језику као медију кроз који се човјек исказује, показује и чува. То је брана од отуђења, од бесмисла, од изгубљености и заборавачува -

покушај да се у човјеку сачува срце, пронађе љубав, открије оно исконско и божанско, да човјек остане човјеком без обзира каква му све искушења приређује природа и нуди развој науке и технологије јер човјек без истинског човјека у себи нема куд у будућност.

Без обзира да ли нам неко запажање, истину или доживљај саопштавао приповиједајући, описујући или у форми дијалога, монолога или расправе, то је увијек упечатљиво, стилски беспрекорно, сликовито и емоционално, са изванредним осјећајем за важан детаљ и за склад емоције и рација. И када је у питању литерарни, публицистички или књижевнио-научни текст, реченица тече једноставно, спонтано, неким природним ритмом који се неусиљено примиче законима стиха носећи у себи неку пријатну музику ријечи. По тој синтези слике, музике и емоције је лако препознати сваки Глигорев текст. Шта год и о чему год писао, он увијек остаје оно што је цијелог живота професионално био – учитељ љепоте живљења, стварања и изражавања; учитељ језика и књижевности; учитељ онога по чему је човјек највише човјек и са чиме сигурно може остати човјеком у свим искушењима која му слиједе, која му потајно природа припрема и намеће индивидуални или друштвени развој.

Марко Раулић Букић